

Mirosław Ciołek
szkolenia specjalistyczne

„Kwalifikowalność wydatków w projektach dofinansowanych z EFS+ w programie regionalnym na lata 2021-2027”

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

województwo
łódzkie

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Szkolenie współfinansowane przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020

WITAMY NA SZKOLENIU

Rozpoczynamy za chwilę

www.InkubatorProgress.pl

Mirosław Ciołek
szkolenia specjalistyczne

PROGRAM SZKOLENIA

ZADAWANIE PYTAŃ

ANKIETA

DYPLOMY

CZAS PRZERWY

www.InkubatorProgress.pl

2

Część 1 szkolenia

Informacje wprowadzające pokazujące różnice w stosunku do 2014-2020, a także pokazujące brak różnic i kontynuację znanego nam sposobu myślenia i działania na lata 2021-2027

Część 2 szkolenia

Informacje szczegółowe – prezentacja i załącznik: Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków

2021-2027 jako kontynuacja systemu

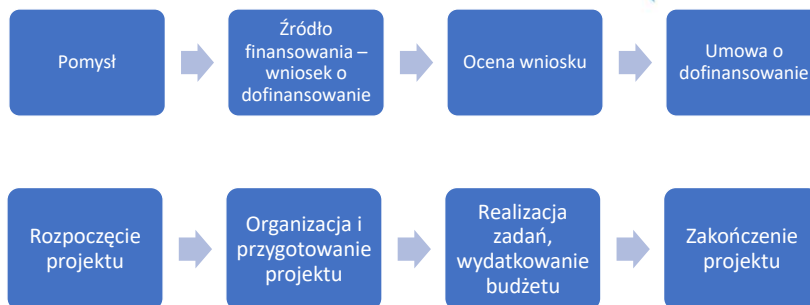
Polska inauguruje programy europejskie na lata 2021-2027, 09.02.2023

„W przypadku środków z polityki spójności w perspektywie 2021-2027 stawiamy na **kontynuację funkcjonującego obecnie systemu**. Jest on sprawdzony i skuteczny. Przygotowanych jest 8 programów krajowych. Sześć z nich będzie zarządzanych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Program poświęcony kwestiom pomocy żywnościowej będzie zarządzany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej natomiast program na rzecz rybactwa będzie zarządzany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Programami regionalnymi tak jak poprzednio będą zarządzały samorządy wojewódzkie”.

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/polska-inauguruje-programy-europejskie-na-lata-2021-2027/>

Nowa perspektywa zachowała znany nam schemat działania i pojęcia

dofinansowanie
Fundusz Spójności
fundusze strukturalne
instytucja pośrednicząca
instytucja wdrażająca
instytucja zarządzająca
korekta finansowa
program
Projekt
regionalny program
system teleinformatyczny
szczegółowy opis priorytetów programu (drobna zmiana)
umowa o dofinansowanie projektu
wnioskodawca

Obowiązki Beneficjenta

- Beneficjent w imieniu swoim i Partnerów odpowiada za realizację Projektu zgodnie z niniejszą umową, w szczególności z Wnioskiem, w tym za:
  - 1) **osiągnięcie założeń merytorycznych Projektu i utrzymanie celu projektu wyrażonych wskaźnikami produktu oraz rezultatu bezpośredniego określonymi we Wniosku;**
  - 2) realizację Projektu w oparciu o **harmonogram realizacji Projektu określony we Wniosku;**
  - 3) zapewnienie realizacji Projektu przez personel **Projektu posiadający kwalifikacje** określone we Wniosku lub/i przez osoby bezpośrednio wskazane we Wniosku;
  - 4) **zachowanie trwałości**, o której mowa w § 17 ust. 6 – o ile tak przewiduje Wniosek;
  - 5) **zbieranie danych osobowych uczestników Projektu** (osób lub podmiotów) zgodnie z Wytocznymi w zakresie monitorowania;
  - 6) **przetwarzanie danych osobowych zgodnie z RODO** oraz ustawą o ochronie danych osobowych;
  - 7) **dokumentowanie spełnienia przez uczestnika projektu kryteriów kwalifikowalności** uprawniających go do udziału w projekcie zgodnie z Wytocznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków;
  - 8) **zapewnienie stosowania zasady równości szans i niedyskryminacji**, a także równości szans kobiet i mężczyzn, zgodnie z Wytocznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji.

7

2014-2020	2021-2027
Rozporządzenie ogólne obejmowało fundusze polityki spójności, EFRROW (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich), EFMR (Europejski Fundusz Morski, Rybacki)	Rozporządzenie ogólne obejmuje fundusze polityki spójności, EFMR, Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, FAiM Fundusz Azylu i Migracji, FBW Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego, IZGiW Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami (IZGW)
11 celów tematycznych	6 celów polityki, nowy 5 cel ukierunkowany terytorialnie oraz 6 cel dotyczący regionów przechodzących transformację.
15 regionów słabiej rozwiniętych, 1 region lepiej rozwinięty (woj. mazowieckie)	14 regionów słabiej rozwiniętych, 2 regiony przejściowe, 1 region lepiej rozwinięty (Region Stołeczny Warszawski)

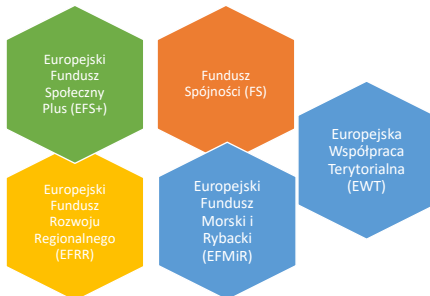
2014-2020	2021-2027
N+3 31.12.2023 r. - końcowa data kwalifikowalności	N+2 31.12.2029 r. - końcowa data kwalifikowalności
SZOOP Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych (papierowy i elektroniczny)	SZOPP Szczegółowy Opis Priorytetów Programu (tylko elektroniczny)
Tryb konkursowy (podstawowy) i pozakonkursowy	Tryb konkurencyjny (podstawowy) i niekonkurencyjny
RPO	FE dla (większa przejrzystość w nazwach)
PO	FE dla (większa przejrzystość w nazwach)
SL2014	CST2021
Identyfikowano projekty konkursowe w SZOOP	Brak identyfikacji projektów niekonkurencyjnych w SZOPP

2014-2020	2021-2027
Harmonogram naboru tylko tryby konkursowe	Harmonogram naboru w trybie konkurencyjnym i niekonkurencyjnym
Harmonogram naboru na dany rok, ogłaszany do 30 listopada roku poprzedzającego	Harmonogram naboru tylko jeden w ramach programu, aktualizowany nie rzadziej niż na koniec każdego kwartału
Harmonogram naboru należy zmienić przed ogłoszeniem konkursu	Harmonogram naboru tylko jako dokument planistyczny, informacyjny
Regulamin konkursu lub wezwanie do złożenia wniosku o dofinansowanie w trybie pozakonkursowym	Regulamin wyboru projektów w trybie konkurencyjnym Regulamin wyboru projektów w trybie niekonkurencyjnym

2014-2020	2021-2027
100 tys. EUR	<p>Częstsze stosowanie uproszczonych form rozliczania kosztów</p> <p><i>Łączny koszt wyrażony w PLN nie przekracza równowartości 200 tys. EUR w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie projektu (do przeliczenia łącznego kosztu projektu stosuje się miesięczny obrachunkowy kurs wymiany waluty stosowany przez KE10, aktualny na dzień ogłoszenia naboru), rozliczany jest obligatoryjnie za pomocą uproszczonych metod rozliczania wydatków.</i></p> <p>http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/infoeuro/index_en.cfm</p> <p><i>Kwotę tę należy traktować jako maksymalne wsparcie publiczne, które ma zostać wypłacone na rzecz beneficjenta.</i></p>

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW:

1. Wieloletnie Ramy Finansowe 2021-2027
a) Polityka Spójności – Umowa Partnerstwa

2. Europejski Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności NEXT Generation EU

b) Wspólna Polityka Rolna

Dokumenty Unii Europejskiej

1. [ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY \(UE\) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji](#)
2. [ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY \(UE\) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus \(EFS+\) oraz uchylające rozporządzenie \(UE\) nr 1296/2013](#)
3. [ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY \(UE\) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności](#)
4. [ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY \(UE\) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” \(Interreg\) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego](#)
5. [ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY \(UE\) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej](#)
6. [ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji \(dnia 14.1.2020 r. COM\(2020\) 22 final\)](#)
7. Zmiana projektu rozporządzenia ustanawiającego wspólne przepisy w związku z utworzeniem nowego instrumentu - Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST)
[Zmieniony wniosek dot. ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz \(wniosek COM\(2020\) 23 final, 14.1.2020 r.\)](#)
8. Europejski Zielony Ład – KOMUNIKAT KOMISJI (11.12.2019 r. COM(2019) 640 final)
9. Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI, 27.2.2019 r. SWD(2019) 1020 final)
10. Sprawozdanie krajowe – Polska 2020 (DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI, 26.2.2020 r. SWD(2020) 520 final)
11. ZALECENIE RADY w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r. oraz zawierające opinie Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2020 r. (20.5.2020 r. COM(2020) 521 final)
12. Nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej (17, 18, 19, 20 i 21 lipca 2020 r.) – Konkluzje
13. Komentarz do rozporządzeń unijnych dla polityki spójności na lata 2021-2027

Dokumenty krajowe

1. USTAWA z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

Wytyczne krajowe ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego

Wytyczne obowiązujące

- [Wytyczne dotyczące warunków księgowania wydatków oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w ramach programów polityki spójności na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 5 października 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące szczegółowego opisu priorytetów \(SZOP\) krajowych i regionalnych programów na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 5 października 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 4 października 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 7 września 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 27 października 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 27 października 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 8 listopada 2022 r.
  - [Wytyczne dotyczące realizacji zasad partnerstwa na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 17 listopada 2022 r.
- [Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 25 listopada 2022 r. wraz z załącznikiem z 25 sierpnia 2023 r.
- [Wytyczne dotyczące korzystania z usług ekspertów w programach na lata 2021-2027](#) - wytyczne obowiązują od 8 grudnia 2022 roku.
  - [Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027](#) - obowiązują od 5 stycznia 2023 r.

Ciekawa strona: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/wytyczne-na-lata-2021-2027>

Rozdział III w Rozporządzeniu Ogólnym

Rozdział III	Zasady kwalifikowalności	
	Artykuł 63 Kwalifikowalność	←
	Artykuł 64 Koszty niekwalifikowalne	←
	Artykuł 65 Trwałość operacji	
	Artykuł 66 Przeniesienie produkcji	
	Artykuł 67 Szczególne zasady kwalifikowalności dotyczące dotacji	←
	Artykuł 68 Szczególne zasady kwalifikowalności dotyczące instrumentów finansowych	

ROZDZIAŁ III
Zasady kwalifikowalności
Artykuł 63
Kwalifikowalność

1. Kwalifikowalność wydatków ustala się na podstawie przepisów krajowych, z wyjątkiem przypadków gdy przepisy szczegółowe zostały ustanowione w niniejszym rozporządzeniu lub rozporządzeniach dotyczących poszczególnych Funduszy lub na podstawie niniejszego rozporządzenia i tych rozporządzeń.
2. Wydatki kwalifikują się do otrzymania wkładu z Funduszy, jeżeli zostały poniesione przez beneficjenta lub partnera prywatnego operacji PPP i zapłacone w ramach wdrażanych operacji między dniem przedłożenia Komisji programu lub dniem 1 stycznia 2021 r., w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza, a dniem 31 grudnia 2029 r. W przypadku kosztów refundowanych zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. b), c) i f) działania stanowiące podstawę refundacji przeprowadza się w okresie między dniem przedłożenia Komisji programu lub dniem 1 stycznia 2021 r., w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza, a dniem 31 grudnia 2029 r.
3. W przypadku EFRR wydatki dotyczące operacji obejmujących w obrębie państwa członkowskiego więcej niż jedną kategorię regionu określoną w art. 108 ust. 2 przypisuje się odpowiednim kategoriom regionu proporcjonalnie, w oparciu o obiektywne kryteria. W odniesieniu do EFS+ wydatki związane z operacjami mogą być przypisane dowolnym kategoriom regionu programu, pod warunkiem że operacja przyczynia się do osiągnięcia celów szczegółowych programu. W odniesieniu do FST wydatki związane z operacjami muszą przyczyniać się do realizacji odpowiedniego terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji.
4. Całość lub część operacji może być wdrażana poza terytorium państwa członkowskiego, w tym poza terytorium Unii, pod warunkiem że operacja przyczynia się do osiągnięcia celów programu.
5. W przypadku dotacji przyjmujących formy określone w art. 53 ust. 1 lit. b), c) i d) wydatki, które kwalifikują się do otrzymania wkładu z Funduszy, są równe kwotom obliczonym zgodnie z art. 53 ust. 3.
6. Operacje nie mogą zostać wybrane do wsparcia z Funduszy, w przypadku gdy zostały fizycznie ukończone lub w pełni wdrożone przed przedłożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach programu, niezależnie od tego, czy dokonano wszystkich powiązanych płatności. Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do wyrównania z EFMRA z tytułu dodatkowych kosztów w regionach najbardziej oddalonych na podstawie art. 24 rozporządzenia w sprawie EFMRA ani do wsparcia z dodatkowego finansowania dla regionów najbardziej oddalonych na mocy art. 110 ust. 1 lit. e) niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 64
Koszty niekwalifikowalne

1. Następujące koszty nie kwalifikują się do otrzymania wkładu z Funduszy:

- a) **odsetki od zadłużenia**, z wyjątkiem przypadków związanych z dotacjami udzielonymi w formie dotacji na spłatę odsetek lub dotacji na opłaty gwarancyjne;
- b) **zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10 % łącznych wydatków kwalifikowalnych** na daną operację; w przypadku terenów opuszczonych oraz przemysłowych, na których znajdują się budynki, limit ten zostaje podniesiony do 15 %; w przypadku instrumentów finansowych te wartości procentowe mają zastosowanie do wkładu z programu wypłaconego na rzecz ostatecznego odbiorcy lub, w przypadku gwarancji, do kwoty pożyczki potwierdzonej gwarancją;
- c) **podatek od wartości dodanej (VAT), z wyjątkiem:**
  - (i) operacji, których łączny koszt jest niższy niż 5 000 000 EUR (z VAT);
  - (ii) operacji, których łączny koszt wynosi co najmniej 5 000 000 EUR (z VAT), jeżeli nie podlega zwrotowi na mocy krajowych przepisów dotyczących VAT;
  - (iii) inwestycji dokonanych przez ostatecznych odbiorców w kontekście instrumentów finansowych; w przypadku gdy inwestycje te są wspierane z instrumentów finansowych w połączeniu ze wsparciem z programu w formie dotacji, o czym mowa w art. 58 ust. 5, VAT nie kwalifikuje się do części kosztów inwestycji, która odpowiada wsparciu z programu w formie dotacji, chyba że VAT z tytułu kosztów inwestycji nie podlega zwrotowi na mocy krajowych przepisów dotyczących VAT lub gdy część kosztów inwestycji odpowiadająca wsparciu z programu w formie dotacji wynosi mniej niż 5 000 000 EUR (z VAT);
  - (iv) funduszy małych projektów i inwestycji wdrażanych przez ostatecznych odbiorców w kontekście funduszy małych projektów w ramach Interreg.

Lit. b) akapitu pierwszego nie ma zastosowania do operacji dotyczących ochrony środowiska.

2. W rozporządzeniach dotyczących poszczególnych Funduszy można określić dodatkowe koszty, które nie kwalifikują się do wkładu z poszczególnych Funduszy.

Artykuł 67
Szczególne zasady kwalifikowalności dotyczące dotacji

1. **Wkłady rzeczowe** w formie dostarczonych robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, **mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, gdy spełnione są następujące warunki:**

- a) wsparcie publiczne wypłacone na rzecz operacji obejmującej wkłady rzeczowe nie przekracza łącznych wydatków kwalifikowalnych, z wyłączeniem wkładów rzeczowych, na koniec operacji;
- b) wartość przypisana wkładowi rzeczowemu nie przekracza kosztów ogólnie przyjętych na danym rynku;
- c) wartość i dostarczenie wkładów rzeczowych mogą być poddane niezależnej ocenie i zweryfikowane;
- d) w przypadku udostępnienia gruntu lub nieruchomości można do celów umowy dzierżawy dokonać płatności nominalnej kwoty rocznej nieprzekraczającej jednej jednostki waluty państwa członkowskiego;
- e) w przypadku wkładów rzeczowych w formie nieodpłatnej pracy wartość takiej pracy jest określana z uwzględnieniem zweryfikowanego czasu poświęconego na pracę i stawki wynagrodzenia za pracę równoważną.

Wartość gruntu lub nieruchomości, o których mowa w akapicie pierwszym lit. d) niniejszego ustępu, musi być poświadczona przez niezależnego wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy i nie może przekraczać limitu ustanowionego w art. 64 ust. 1 lit. b).

2. Koszty amortyzacji, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności potwierdzonych fakturami, mogą być uznane za kwalifikowalne, gdy spełnione są następujące warunki:

- a) pozwalają na to zasady kwalifikowalności programu;
- b) kwota wydatków jest należycie uzasadniona dokumentami potwierdzającymi o wartości dowodowej równoważnej fakturom obejmującym koszty kwalifikowalne, w przypadku gdy koszty te zostały refundowane w formie, o której mowa w art. 53 ust. 1 lit. a);
- c) koszty odnoszą się wyłącznie do okresu wsparcia dla operacji;
- d) dotacje publiczne nie zostały wykorzystane do celów nabycia zamortyzowanych aktywów.

Nowa definicja wytycznych z nowej ustawy wdrożeniowej

- **38) wytyczne** - instrument prawny określający ujednoczone warunki i procedury wdrażania funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności i Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji skierowane do instytucji uczestniczących w realizacji programów oraz stosowane przez te instytucje na podstawie właściwego porozumienia, kontraktu programowego, o którym mowa w art. 5 pkt 4d ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, albo umowy oraz przez beneficjentów na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji o dofinansowaniu projektu.

19

Portal Funduszy Europejskich

Skorzystaj | O Funduszach | Wiadomości | Punkty Informacyjne | Szukaj w serwisie | Serwisy programów

Strona główna > Dowiedz się więcej o Funduszach Europejskich > Prawo i dokumenty

Wytyczne dotyczące kwalifikowalności 2021-2027

19.07.2023

Dokument [Wytyczne dotyczące kwalifikowalności 2021-2027](#)
PDF 400 KB
Wytyczne określają ujednoczone warunki i procedury dotyczące kwalifikowalności wydatków dla EFS+, EFRR, FS i FST.
Obowiązuje od 25.11.2022.

Załączniki (1) [Załącznik 1. Uproszczone metody rozliczania wydatków](#)
PDF 559 KB
Wersja obowiązująca od 25.08.2023

Czy treść na tej stronie była pomocna? [Zadaj](#)

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/wytyczne-dotyczace-kwalifikowalnosci-2021-2027>

Wykaz skrótów

Wykaz pojęć

Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych

Rozdział 2. Ogólne warunki kwalifikowalności wydatków

- Podrozdział 2.1. Okres kwalifikowalności
- Podrozdział 2.2. Ogólne warunki kwalifikowalności
- Podrozdział 2.3. Wydatki niekwalifikowalne
- Podrozdział 2.4. Cross-financing
- Podrozdział 2.5. Rozliczanie efektów projektu i reguła proporcjonalności
- Podrozdział 2.6. Trwałość projektu

Rozdział 3. Szczególne warunki kwalifikowalności

- Podrozdział 3.1. Zasada faktycznego ponoszenia wydatków
  - Sekcja 3.1.1. Podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków
- Podrozdział 3.2. Zasada konkurencyjności**
  - Sekcja 3.2.1. Wyłączenia
  - Sekcja 3.2.2. Postępowanie o udzielenie zamówienia
  - Sekcja 3.2.3. Ogłoszenia
  - Sekcja 3.2.4. Umowa w sprawie zamówienia

cd. Rozdział 3. Szczególne warunki kwalifikowalności

- Podrozdział 3.3. Wkład niepieniężny**
- Podrozdział 3.4. Zakup nieruchomości**
  - Sekcja 3.4.1. Pozostałe wydatki związane z nabyciem nieruchomości
  - Sekcja 3.4.2. Nabycie prawa użytkowania wieczystego
  - Sekcja 3.4.3. Nabycie innych tytułów prawnych do nieruchomości
- Podrozdział 3.5. Podatek od towarów i usług (VAT)**
- Podrozdział 3.6. Opłaty finansowe**
- Podrozdział 3.7. Amortyzacja i leasing środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych**
- Podrozdział 3.8. Personel projektu**
- Podrozdział 3.9. Instrumenty finansowe**
  - Sekcja 3.9.1. Warunki wsparcia na rzecz ostatecznych odbiorców
  - Sekcja 3.9.2. Wydatki kwalifikowalne
  - Sekcja 3.9.3. Łączenie instrumentów finansowych z innymi formami wsparcia
  - Sekcja 3.9.4. Koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie
  - Sekcja 3.9.5. Dokumentowanie wydatków
- Podrozdział 3.10. Uproszczone metody rozliczania wydatków**
  - Sekcja 3.10.1. Metodyka
- Podrozdział 3.11. Finansowanie niepowiązane z kosztami**
- Podrozdział 3.12. Koszty pośrednie**
- Podrozdział 3.13. Projekty innowacyjne i ponadnarodowe EFS+**

Rozdział 4. Uczestnicy projektu i podmioty otrzymujące wsparcie z EFS+

Podrozdział 2.2. Ogólne warunki kwalifikowalności

1) Wydatek jest kwalifikowalny, jeżeli:

- a) jest zgodny z przepisami prawa,
- b) jest zgodny z **umową o dofinansowanie projektu i Wytycznymi** oraz innymi procedurami, do stosowania których beneficjent zobowiązał się w umowie o dofinansowanie projektu,
- c) został faktycznie poniesiony zgodnie z zasadą określoną w podrozdziale 3.1, w okresie wskazanym w umowie o dofinansowanie projektu,
- d) spełnia **warunki określone w programie i SZOP oraz regulaminie wyboru projektów**,
- e) jest niezbędny do realizacji celów projektu i został poniesiony w związku z realizacją projektu lub jego przygotowaniem, o ile SZOP lub regulamin wyboru projektów dopuszcza kwalifikowalność kosztów związanych z przygotowaniem projektu,
- f) został **dokonany w sposób przejrzysty, racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów**,
- g) **został należycie udokumentowany zgodnie z wymogami określonymi w Wytycznych oraz z zasadami określonymi przez IZ**,
- h) **został rozliczony we wniosku beneficjenta o płatność**,
- i) dotyczy towarów dostarczonych lub usług wykonanych lub robót budowlanych zrealizowanych, w tym zaliczek, z zastrzeżeniem pkt 4 podrozdziału 3.1.

Podrozdział 2.3. Wydatki niekwalifikowalne

- 1) Wydatkami niekwalifikowalnymi są** wydatki wskazane w art. 64 rozporządzenia ogólnego, art. 7 ust. 1 i 5 rozporządzenia EFRR i FS, art. 16 ust. 1 rozporządzenia EFS+, art. 9 rozporządzenia FST oraz:
- a) kary i grzywny,
  - b) koszty postępowania sądowego, wydatki związane z przygotowaniem i obsługą prawną spraw sądowych oraz wydatki poniesione na funkcjonowanie komisji rozjemczych,
  - c) koszty pożyczki lub kredytu zaciągniętego na prefinansowanie dotacji,
  - d) prowizje pobierane w ramach operacji wymiany walut,
  - e) rozliczony notą księgową koszt zakupu środka trwałego będącego własnością beneficjenta lub prawa przysługującego beneficjentowi (taki środek trwały może zostać wniesiony do projektu w formie wkładu niepieniężnego),
  - f) nagrody jubileuszowe przeznaczone dla personelu projektu,
  - g) odprawy pracownicze przeznaczone dla personelu projektu,
  - h) wpłaty dokonywane na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.), w tym wpłaty dokonywane przez stronę trzecią,
  - i) świadczenia na rzecz personelu projektu realizowane z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS),
  - j) koszty ubezpieczenia cywilnego funkcjonariuszy publicznych za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej,

Podrozdział 2.3. Wydatki niekwalifikowalne

- k) koszty składek i opłat fakultatywnych na rzecz personelu projektu, niewymaganych obowiązującymi przepisami prawa, chyba że:
- i) zostały przewidziane w regulaminie pracy lub regulaminie wynagradzania lub innych właściwych przepisach prawa pracy,
  - ii) zostały wprowadzone co najmniej sześć miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu,
  - iii) potencjalnie obejmują wszystkich pracowników, a zasady ich przyznawania są takie same w przypadku personelu projektu oraz pozostałych pracowników beneficjenta,
  - l) koszt zaangażowania personelu projektu zatrudnionego jednocześnie na podstawie stosunku pracy w IZ, IP, IW, gdy zachodzi konflikt interesów rozumiany jako naruszenie zasady bezinteresowności i bezstronności poprzez w szczególności wykonywanie zadań mających związek lub kolidujących ze stanowiskiem służbowym, mających negatywny wpływ na sprawy prowadzone w ramach obowiązków służbowych, lub na bezstronność prowadzenia spraw służbowych z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub związki z jakimkolwiek krajem, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne bezpośrednie lub pośrednie interesy osobiste,
  - m) koszt zaangażowania pracownika beneficjenta na podstawie umowy cywilnoprawnej innej niż umowa o dzieło, z wyjątkiem:
    - i) przypadków, gdy szczególne przepisy dotyczące zatrudniania danej grupy pracowników uniemożliwiają wykonywanie zadań w ramach projektu na podstawie stosunku pracy,
    - ii) prac badawczo-rozwojowych,

Podrozdział 2.3. Wydatki niekwalifikowalne

- n) transakcje, bez względu na liczbę wynikających z nich płatności, dokonane w gotówce, których wartość przekracza kwotę, o której mowa w art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.),
- o) zaliczka wypłacona przez beneficjenta niezgodnie z postanowieniami umowy, lub jeśli element objęty zaliczką nie jest kwalifikowalny lub nie został faktycznie zrealizowany lub dostarczony w okresie kwalifikowalności projektu,
- p) koszty operacyjne projektu EFRR/FS/FST, czyli wydatki ponoszone w fazie eksploatacji inwestycji (m.in. wydatki poniesione na wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w eksploatacyjnej fazie inwestycji, wydatki na produkty podlegające szybkiemu zużyciu, wydatki na części zamienne, energię oraz środki chemiczne do wykorzystania podczas fazy eksploatacyjnej inwestycji) chyba, że zostały zatwierdzone we wniosku o dofinansowanie projektu w związku z przedmiotem i specyfiką projektu oraz poniesione w okresie kwalifikowalności wydatków określonym w umowie o dofinansowanie projektu.

Art. 16 ust. 1 Rozporządzenia EFS

Artykuł 16

Kwalifikowalność

1. Oprócz kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w art. 64 rozporządzenia (UE) 2021/1060, następujące koszty nie kwalifikują się do wsparcia ogólnego z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym:

- zakup gruntu i nieruchomości, a także zakup infrastruktury oraz
- zakup mebli, sprzętu i pojazdów, z wyjątkiem przypadków, w których taki zakup jest konieczny do osiągnięcia celu operacji lub wartość tych przedmiotów jest całkowicie zamortyzowana w trakcie operacji, lub ich zakup jest najbardziej opłacalną opcją.

16.2021

PL

Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej

L 231/43

2. Wkłady rzeczowe w formie dodatków lub wynagrodzeń wypłacanych przez stronę trzecią uczestnikom danej operacji mogą kwalifikować się do wkładu w ramach wsparcia ogólnego z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym, pod warunkiem że tego rodzaju wkłady rzeczowe są wnoszone zgodnie z przepisami krajowymi, w tym z zasadami rachunkowości, a ich wartość nie przekracza kosztów poniesionych przez stronę trzecią.

3. Szczególna dodatkowa alokacja, którą otrzymują regiony najbardziej oddalone i regiony na poziomie NUTS 2 spełniające kryteria określone w art. 2 Protokołu nr 6, jest wykorzystywana na wsparcie osiągnięcia celów szczegółowych określonych w art. 4 ust. 1.

4. Bezpośrednie koszty personelu kwalifikują się do wkładu w ramach wsparcia ogólnego z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym, jeżeli są one zgodne ze zwyczajową praktyką beneficjenta w zakresie wynagrodzeń na danym stanowisku pracy lub zgodne z mającym zastosowanie prawem krajowym, układami zbiorowymi lub statystyką publiczną.

Cross-financing

cross-financing – zasada, o której mowa w art. 25 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, polegająca na możliwości finansowania działań w sposób komplementarny ze środków EFRR i EFS+ w przypadku, gdy dane działanie z jednego funduszu objęte jest zakresem pomocy drugiego funduszu

Podrozdział 2.4. Cross-financing

1) Cross-financing dotyczy wyłącznie takich kategorii wydatków, których poniesienie **wynika z potrzeby realizacji danego projektu lub programu**. Cross-financing może dotyczyć całości lub części projektu w zależności od typu projektów.
2) W przypadku wydatków ponoszonych w ramach cross-financingu stosuje się zasady komplementarnego funduszu: EFRR albo EFS+.

WAŻNE!

3) Wartość wydatków w ramach cross-financingu nie może stanowić **więcej niż 15% finansowania** UE każdego priorytetu. Limit wydatków w ramach cross-financingu na poziomie projektu, grupy projektów lub działania określa IZ w SZOP – zgodnie z programem. Cross-financing na poziomie grantobiorcy wliczany jest do limitu cross-financingu na poziomie projektu.

4) Warunki rozliczania wydatków w ramach cross-financingu są określone w **programie, SZOP, regulaminie wyboru projektów lub umowie o dofinansowanie projektu**.

5) Kategorie wydatków, które zostaną poniesione w ramach cross-financingu, uwzględnione są w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu i podlegają rozliczeniu we wnioskach beneficjenta o płatność.

Podrozdział 2.4. Cross-financing 6) Cross-financing w projektach EFS+ dotyczy wyłącznie:

a) zakupu gruntu i nieruchomości, o ile warunki z podrozdziału 3.4 są spełnione PRZYPIŚ 2 (2 Koszt nabycia innych niż własność praw do nieruchomości (np. dzierżawa, najem) może być kwalifikowalny w ramach EFS+ poza cross-financiem, o ile warunki z sekcji 3.4.3 są spełnione.)

b) zakupu infrastruktury rozumianej jako budowa nowej infrastruktury oraz wykonywanie wszelkich prac w ramach istniejącej infrastruktury, których wynik staje się częścią nieruchomości i które zostają trwale przyłączone do nieruchomości, w szczególności adaptacja oraz prace remontowe związane z dostosowaniem nieruchomości lub pomieszczeń do nowej funkcji (np. wykonanie podjazdu do budynku, zainstalowanie windy w budynku, renowacja budynku lub pomieszczeń, prace adaptacyjne w budynku lub pomieszczeniach) PRZYPIŚ 3 (3 Koszt nabycia innych niż własność praw do infrastruktury (np. dzierżawa, najem) może być kwalifikowalny w ramach EFS+ poza cross-financiem.).

c) zakupu mebli, sprzętu i pojazdów⁴, z wyjątkiem sytuacji, gdy:

- i) zakupy te zostaną zamortyzowane w całości w okresie realizacji projektu, z zastrzeżeniem podrozdziału 3.7, lub
- ii) beneficjent udowodni, że zakup będzie najbardziej opłacalną opcją, tj. wymaga mniejszych nakładów finansowych niż inne opcje, np. najem lub leasing, ale jednocześnie jest odpowiedni do osiągnięcia celu projektu; przy porównywaniu kosztów finansowych związanych z różnymi opcjami, ocena powinna opierać się na przedmiotach o podobnych cechach; uzasadnienie zakupu jako najbardziej opłacalnej opcji powinno wynikać z zatwierdzonego wniosku o dofinansowanie projektu, lub
- iii) zakupy te są konieczne dla osiągnięcia celów projektu (np. wyposażenie pracowni naukowych); uzasadnienie konieczności tych zakupów powinno wynikać z zatwierdzonego wniosku o dofinansowanie projektu (za niezasadny należy uznać zakup sprzętu dokonanego w celu wspomaganie procesu wdrażania projektu, np. zakup komputerów na potrzeby szkolenia osób bezrobotnych).

Warunki z tiretów i-iii są rozłączne, co oznacza, że w przypadku spełnienia któregokolwiek z nich, zakup mebli, sprzętu i pojazdów może być kwalifikowalny w ramach EFS+ poza cross-financiem. Zakup mebli, sprzętu i pojazdów niespełniający żadnego z warunków wskazanych w tirecie i-iii stanowi cross-financing.

7) Wydatki poniesione w ramach cross-financingu w wysokości przekraczającej kwotę określoną w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu są niekwalifikowalne.

VAT

Podrozdział 3.5. Podatek od towarów i usług (VAT)

- 1) **Podatek VAT w projekcie**, którego łączny koszt jest mniejszy niż 5 mln EUR (włączając VAT), **może być kwalifikowalny**, z zastrzeżeniem pkt 8.
- 2) **Podatek VAT w projekcie**, którego łączny koszt wynosi co najmniej 5 mln EUR (włączając VAT), **jest niekwalifikowalny**, z zastrzeżeniem pkt 3.
- 3) Podatek VAT w projekcie, którego łączny koszt wynosi co najmniej 5 mln EUR (włączając VAT), może być kwalifikowalny, gdy **brak jest prawnej możliwości odzyskania podatku VAT** zgodnie z przepisami prawa krajowego, z zastrzeżeniem pkt 8. IZ zapewnia, że załącznikiem do umowy o dofinansowanie projektu jest oświadczenie, o którym mowa w pkt 9.
- 4) Ponowne badanie kwalifikowalności podatku VAT jest wymagane w przypadku zmiany łącznego kosztu projektu mającej wpływ na kwalifikowalność VAT.
- 5) Do przeliczenia łącznego kosztu projektu, o którym mowa w pkt 1-3, stosuje się miesięczny obrachunkowy kurs wymiany walut stosowany przez KE, aktualny w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie projektu, a w przypadku, o którym mowa w pkt 4 – w dniu zawarcia aneksu do umowy wynikającego ze zmiany łącznego kosztu projektu.

Podrozdział 3.5. Podatek od towarów i usług (VAT)

6) Warunek określony w pkt 3 oznacza, iż zapłacony podatek VAT może być uznany za wydatek kwalifikowalny wyłącznie wówczas, gdy beneficjentowi ani żadnemu innemu podmiotowi zaangażowanemu w realizację projektu lub wykorzystującemu do działalności opodatkowanej produkty będące efektem realizacji projektu, zarówno w fazie realizacyjnej jak i operacyjnej, ani uczestnikowi projektu, czy innemu podmiotowi otrzymującemu wsparcie z EFS+, zgodnie z obowiązującym prawodawstwem krajowym, nie przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot podatku VAT. Posiadanie wyżej wymienionego prawa (potencjalnej prawnej możliwości) wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny, nawet jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił, np. ze względu na niepodjęcie przez podmiot czynności zmierzających do realizacji tego prawa.

7) **Za posiadanie prawa do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego**, o którym mowa w pkt 6, **nie uznaje się możliwości** określonej w art. 113 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2022 r. poz. 931, z późn. zm.), **ani przypadku wskazanego w art. 90 ust. 10 pkt 2 tej ustawy.**

Podrozdział 3.5. Podatek od towarów i usług (VAT)

WAŻNE!

8) **W SZOP, regulaminie wyboru projektów lub umowie o dofinansowanie projektu IZ/IP/IW w ramach EFRR/FS/FST może wyłączyć możliwość kwalifikowania podatku VAT.**

9) W ramach projektu, którego łączny koszt wynosi co najmniej 5 mln EUR (włączając VAT), biorąc pod uwagę, iż prawo do obniżenia podatku VAT należnego o podatek VAT naliczony może powstać zarówno w okresie realizacji projektu, jak i po jego zakończeniu, właściwa instytucja będąca stroną umowy zapewnia, aby beneficjenci, **którzy zaliczą podatek VAT do wydatków kwalifikowalnych, zobowiązali się dołączyć do wniosku o dofinansowanie projektu „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT”**. Oświadczenie składa się z dwóch integralnych części. W ramach pierwszej części beneficjent oświadcza, iż **w chwili składania wniosku o dofinansowanie projektu nie ma prawnej możliwości odzyskania podatku VAT**, którego wysokość została określona w odpowiednim punkcie wniosku o dofinansowanie projektu (fakt ten decyduje o kwalifikowalności VAT). Natomiast w części drugiej beneficjent **zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej ze środków unijnych części VAT, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku**. „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT” podpisane przez beneficjenta stanowi załącznik do zawieranej z beneficjentem umowy o dofinansowanie projektu. Wzór oświadczenia opracowuje IZ.

10) Kwalifikowalność podatku VAT podlega dodatkowym ograniczeniom wynikającym z zasad udzielania pomocy publicznej.

11) Warunki dotyczące kwalifikowalności podatku VAT w ramach projektów dotyczących wdrażania instrumentów finansowych wskazano w podrozdziale 3.9.

PERSONEL PROJEKTU

Podrozdział 3.8. Personel projektu

- 1) Koszty związane z zaangażowaniem personelu projektu mogą być kwalifikowalne, o ile konieczność zaangażowania personelu projektu wynika z charakteru projektu. Niekwalifikowalne koszty personelu projektu zostały wskazane w podrozdziale 2.3.
- 2) Kwalifikowalnymi składnikami wynagrodzenia personelu projektu są wynagrodzenie brutto oraz koszty ponoszone przez pracodawcę zgodnie z właściwymi przepisami prawa, w szczególności składki na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Pracownicze Plany Kapitałowe, odpisy na ZFSS lub wydatki ponoszone na Pracowniczy Program Emerytalny.
- 3) Zatrudnienie lub oddelegowanie personelu projektu do pełnienia zadań związanych z realizacją projektów beneficjenta jest odpowiednio udokumentowane postanowieniami umowy o pracę, porozumienia lub zakresem czynności służbowych pracownika lub opisem stanowiska pracy poprzez wskazanie w szczególności zadań wykonywanych w ramach projektów. Dokumenty te powinny obejmować wszystkie zadania personelu projektu lub projektów.
- 4) Jeżeli stosunek pracy pracownika beneficjenta jedynie w części obejmuje zadania w ramach projektu, koszt wynagrodzenia personelu projektu jest kwalifikowalny, o ile:
  - a) zadania związane z realizacją projektów zostaną wyraźnie wyodrębnione w umowie o pracę, porozumieniu lub zakresie czynności służbowych pracownika lub opisie stanowiska pracy,
  - b) zakres zadań związanych z realizacją projektu stanowi podstawę do określenia proporcji faktycznego zaangażowania pracownika w realizację projektu w stosunku do czasu pracy wynikającego z umowy o pracę tego pracownika,
  - c) koszt wynagrodzenia personelu projektu odpowiada proporcji, o której mowa w lit. b, chyba że zakres odpowiedzialności, złożoność lub poziom wymaganych kompetencji na danym stanowisku uzasadnia różnicę w udziale wydatku do czasu pracy wynikającego ze stosunku pracy.
- 5) Koszt wynagrodzenia personelu projektu EFRR/FS/FST nie może przekroczyć kwoty wynagrodzenia pracowników beneficjenta na analogicznych stanowiskach lub na stanowiskach wymagających analogicznych kwalifikacji.

6) Koszt wynagrodzenia personelu projektu EFS+ nie może przekroczyć kwoty wynagrodzenia pracowników beneficjenta na analogicznych stanowiskach lub na stanowiskach wymagających analogicznych kwalifikacji lub kwoty wynikającej z przepisów prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, z późn. zm.), zwanej dalej: „Kodeksem pracy” lub statystyki publicznej.

7) IZ zapewnia, że we wniosku o dofinansowanie projektu EFS+, beneficjent wskazuje:

a) formę zaangażowania i szacunkowy wymiar czasu pracy personelu projektu niezbędnego do realizacji zadań merytorycznych (etat/liczba godzin),
b) uzasadnienie proponowanej kwoty wynagrodzenia personelu projektu odnoszące się do zwyczajowej praktyki beneficjenta w zakresie wynagrodzeń na danym stanowisku lub przepisów prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 Kodeksu pracy lub statystyki publicznej, co stanowi podstawę do oceny kwalifikowalności wydatków na etapie wyboru projektu oraz w trakcie jego realizacji.

8) Z zastrzeżeniem podrozdziału 2.3 pkt 1 lit. f, **nagrody i premie personelu projektu** mogą być kwalifikowalne, jeżeli:
a) zostały określone w regulaminie pracy lub regulaminie wynagradzania (o ile regulaminy te zostały sporządzone) co najmniej sześć miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu, chyba, że możliwość przyznania nagrody została przewidziana w aktach prawa powszechnie obowiązującego oraz
b) potencjalnie obejmują wszystkich pracowników, a zasady ich przyznawania są takie same w przypadku personelu projektu oraz pozostałych pracowników beneficjenta oraz
c) przyznawane są w związku z realizacją zadań w ramach projektu na podstawie stosunku pracy.

9) **Dodatek do wynagrodzenia personelu** projektu może być kwalifikowalny, jeżeli:

a) został określony w regulaminie pracy lub regulaminie wynagradzania (o ile regulaminy te zostały sporządzone) co najmniej sześć miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu, chyba, że możliwość przyznania dodatku została przewidziana w aktach prawa powszechnie obowiązującego,
b) potencjalnie obejmuje wszystkich pracowników, a zasady jego przyznawania są takie same w przypadku personelu projektu oraz pozostałych pracowników beneficjenta,
c) jest kwalifikowalny wyłącznie w okresie zaangażowania danej osoby do projektu,
d) jego wysokość uzależniona jest od zakresu dodatkowych obowiązków i wynika z zatwierzonego wniosku o dofinansowanie projektu.

W przypadku przyznania dodatku w związku z realizacją projektów beneficjenta, dodatek ten rozliczany jest proporcjonalnie do zaangażowania w dany projekt.

10) **Dodatkowe wynagrodzenie roczne** personelu projektu, wynikające z przepisów prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 Kodeksu pracy, może być kwalifikowalne w ramach projektu w proporcji, w której wynagrodzenie pracownika jest rozliczane w ramach projektu.

11) Wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu w projekcie lub projektach są kwalifikowalne, o ile:

a) obciążenie z tego wynikające nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji wszystkich zadań powierzonych danej osobie,
b) łączne zaangażowanie zawodowe personelu projektu w realizację wszystkich projektów finansowanych z funduszy UE oraz działań finansowanych z innych źródeł, w tym środków własnych beneficjenta i innych podmiotów (niezależnie od formy zaangażowania), nie przekracza 276 godzin miesięcznie; do ww. limitu wlicza się okres urlopu wypoczynkowego oraz czas niezdolności do pracy wskutek choroby, natomiast nie wlicza się innych nieobecności pracownika (np. urlop bezpłatny, rodzicielski i macierzyński).

Spełnienie tego warunku należy zweryfikować przed zaangażowaniem osoby do projektu. Weryfikacji można dokonać posiłkując się pisemnym oświadczeniem złożonym przez personel projektu. Warunek ten powinien być spełniony w całym okresie kwalifikowania wynagrodzenia danej osoby w tym projekcie, przy czym w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w zakresie spełnienia tego warunku za niekwalifikowalne należy uznać wynagrodzenie personelu projektu (w całości lub w części) w tym projekcie, w ramach którego zaangażowanie personelu projektu spowodowało naruszenie tego warunku.

12) Właściwa instytucja będąca stroną umowy zapewnia, że beneficjent zobowiązuje się w umowie o dofinansowanie projektu do wprowadzania na bieżąco następujących **danych do systemu teleinformatycznego** w zakresie angażowania personelu projektu:

- a) dane dotyczące personelu projektu: nr PESEL, imię, nazwisko,
- b) dane dotyczące formy zaangażowania personelu w ramach projektu: forma zaangażowania w projekcie, okres zaangażowania osoby w projekcie (dzień-miesiąc- rok – dzień-miesiąc-rok).

13) Osoba upoważniona do dysponowania środkami stanowiącymi dofinansowanie projektu oraz podejmowania wiążących decyzji finansowych w imieniu beneficjenta nie może być osobą **prawomocnie skazaną za przestępstwo przeciwko** mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów lub za przestępstwo skarbowe, co beneficjent weryfikuje na podstawie oświadczenia tej osoby przed jej zaangażowaniem do projektu.

14) **Koszty delegacji służbowych** oraz koszty związane z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych personelu projektu mogą być kwalifikowalne, o ile zostały uwzględnione w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu jako niezbędne dla prawidłowej realizacji projektu.

15) **W ramach projektów partnerskich wzajemne zlecenie przez partnerów realizacji zadań przez personel projektu jest niedopuszczalne.**

16) Koszt zaangażowania osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą **będącej beneficjentem jest kwalifikowalny** pod warunkiem wyraźnego wskazania tej formy zaangażowania w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu wraz z:

- a) zakresem obowiązków tej osoby i
- b) kosztem jej zaangażowania rozliczanego na podstawie **noty księgowej**.

Powyższe ma zastosowanie również do osób współpracujących w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

17) Do personelu projektu, którego koszty zaangażowania rozliczane są na podstawie uproszczonych metod, o których mowa w podrozdziale 3.10, niniejszy podrozdział nie ma zastosowania, z wyjątkiem pkt 13.

Uproszczone metody rozliczania wydatków, w tym nowy limit 200 tys. euro

SCO, Simplified Cost Options (SCOs), czyli łatwiejsze rozliczanie wydatków przez beneficjentów

O co chodzi?

Uproszczone opcje kosztów są **innowacyjnym sposobem zwrotu dotacji i pomocy zwrotnej** w ramach funduszy polityki spójności. **Zamiast zwracać „koszty rzeczywiste”**, uproszczone formy kosztów **umożliwiają zwrot wydatków zgodnie z wcześniej określonymi metodami opartymi na procesie, produktach lub wynikach**. Uproszczone formy kosztów mogą przybierać formę finansowania według stawek zryczałtowanych, standardowych stawek jednostkowych i kwot ryczałtowych.

Dlaczego jest to przydatne?

Uproszczone formy kosztów **umożliwiają śledzenie współfinansowania wydatków bez konieczności przedstawiania indywidualnych dokumentów potwierdzających**.

W związku z tym uproszczone opcje kosztów stanowią:

- znaczne zmniejszenie obciążeń administracyjnych zarówno dla instytucji zarządzających, jak i beneficjentów;
- umożliwienie administracji przejścia od gromadzenia i weryfikacji dokumentów finansowych na osiąganie celów polityki (tj. koncentrowanie się na osiąganiu konkretnych produktów i rezultatów zamiast weryfikacji i kontroli faktycznie poniesionych kosztów);
- uproszczenie ścieżki audytu, zmniejszając w ten sposób ryzyko wystąpienia błędów i powodując mniejszą liczbę przerw/zawieszeń – oraz szybszy zwrot wydatków. Europejski Trybunał Obrachunkowy nie wykrył żadnych błędów w transakcjach z wykorzystaniem uproszczonych form kosztów;
- Dzięki temu uproszczonemu procesowi zarządzania korzystanie z uproszczonych form kosztów może ułatwić małym beneficjentom dostęp do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

<https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/pl/node/228?ettrans=pl>

Jak to zrobić?

W odniesieniu do okresu programowania 2021–2027 zasady stosowania uproszczonych form kosztów **określono w art. 51–56 i 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**.

Wytczne dotyczące uproszczonych opcji kosztów (SCO) zawierają **wytczne techniczne dotyczące trzech rodzajów kosztów uproszczonych** mających zastosowanie do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w okresie programowania 2014–2020, w tym sposobów ich opracowywania i wykorzystywania.

Zasady określone w niniejszym dokumencie pozostają ważne w odniesieniu do stosowania uproszczonych form kosztów w okresie programowania 2021–2027.

<https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/pl/node/228?ettrans=pl>

W przypadku stosowania uproszczonych kosztów, koszty kwalifikowane są obliczane według ustalonej metody opartej na wynikach, rezultatach lub innych kosztach. **Śledzenie każdego euro wydatków współfinansowanych do poszczególnych dokumentów uzupełniających nie jest już wymagane:** jest to kluczowy punkt uproszczonych kosztów, ponieważ znacznie zmniejsza obciążenia administracyjne. Korzystanie z uproszczonych kosztów oznacza również, że zasoby ludzkie i administracyjne zaangażowane w wysiłek zarządzania funduszami ESI mogą skupić się bardziej na osiąganiu celów politycznych a nie koncentrują się na zbieraniu i weryfikacji dokumentów finansowych. Ułatwi to także dostęp małych beneficjentów do funduszy ESI dzięki uproszczeniu procesu zarządzania.

Koszty uproszczone przyczyniają się również do bardziej prawidłowego wykorzystania funduszy (niższy poziom błędów). Przez wiele lat Europejski Trybunał Obrachunkowy wielokrotnie zalecał Komisji zachęcanie i rozszerzanie stosowania kosztów uproszczonych, szczególnie w odniesieniu do EFS. W 2012 w raporcie DAS dla Trybunału obliczono, że 26% transakcji EFS były oparte na uproszczonych kosztach i nie wykryto nieprawidłowości.

ESF, ERDF, EAFRD, EMFF, CF

Roczne sprawozdanie z wykonania budżetu, 2013/C 331/01, Europejski Trybunał Obrachunkowy

s. 6 Wytyczne dotyczące opcji kosztów uproszczonych (SCO):
Finansowanie ryczałtowe, standardowa skala kosztów jednostkowych, stawki ryczałtowe

Dalsze korzyści wynikające z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Oprócz wyżej wymienionych korzyści wynikających z uproszczonych form kosztów, z wykorzystaniem uproszczonych form kosztów określonych dla poszczególnych państw członkowskich lub uproszczonych form kosztów na szczeblu UE zatwierdzonych przez Komisję na mocy art. 94:

- ogranicza zakres kontroli i audytów do osiągniętego działania/produktu/wyniku, a także do spełnienia warunków;
- umożliwia państwom członkowskim dalsze stosowanie własnych praktyk księgowych w celu wspierania operacji w terenie. Te uproszczone formy kosztów różnią się od „klasycznych” kosztów uproszczonych zgodnie z art. 53 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. Są wykorzystywane przez Komisję do zwrotu wydatków państwom członkowskim, które mogą stosować różne uzgodnienia ze swoimi beneficjentami;
- umożliwia Komisji opracowanie gotowych kosztów jednostkowych na poziomie UE. Koszty te mogą być stosowane przez każde państwo członkowskie bez konieczności przedkładania oddzielnej metody obliczeniowej.

Co najważniejsze, stosowanie uproszczonych form kosztów zatwierdzonych na mocy art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów zapewnia pewność prawa co do metody stosowanej do obliczania uproszczonej formy kosztów.

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE)
2021/1060

z dnia **24 czerwca 2021 r.**

ustanawiające wspólne przepisy dotyczące **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus**, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ (...) mając na uwadze, co następuje:

(42)

W odniesieniu do dotacji przekazywanych beneficjentom, państwa członkowskie powinny w coraz większym stopniu korzystać z **uproszczonych** metod rozliczania wydatków. Próg w odniesieniu do obowiązkowego korzystania z **uproszczonych metod** rozliczania wydatków powinien być powiązany z łącznymi kosztami danej operacji, aby zapewnić identyczne traktowanie wszystkich operacji poniżej tego progu, niezależnie od tego, czy otrzymywane wsparcie ma charakter publiczny czy prywatny. W przypadku gdy instytucja zarządzająca zamierza zaproponować w naborze wniosków zastosowanie **uproszczonej metody rozliczania** wydatków, powinno być możliwe skonsultowanie się z komitetem monitorującym. Kwoty i stawki ustalane przez państwa członkowskie muszą mieć wiarygodne odzwierciedlenie w kosztach rzeczywistych. Okresowe dostosowania są dobrą praktyką w kontekście wdrażania programu wieloletniego w celu uwzględnienia czynników wpływających na stawki i kwoty. Aby ułatwić korzystanie z **uproszczonych metod rozliczania** wydatków, niniejsze rozporządzenie powinno również przewidywać metody i stawki, które mogą być stosowane bez wymogu przeprowadzania przez państwa członkowskie obliczeń lub określania metodyki.

TYTUŁ V
WSPARCIE FINANSOWE Z FUNDUSZY

ROZDZIAŁ I

Formy wkładu Unii

Artykuł 51

Formy wkładu Unii w programy

Wkład Unii może przyjąć dowolną z następujących form:

- a) finansowanie niepowiązane z kosztami stosownych operacji zgodnie z art. 95 i w oparciu o:
  - (i) spełnienie warunków; albo
  - (ii) osiągnięcie rezultatów;
- b) **refundację wsparcia udzielonego beneficjentom** zgodnie z rozdziałami II i III niniejszego tytułu;
- c) **stawki jednostkowe** zgodnie z art. 94, obejmujące wszystkie koszty kwalifikowalne lub pewne szczególne ich kategorie, które są jasno określone z góry poprzez odniesienie do kwoty stawki jednostkowej;
- d) **kwoty ryczałtowe** zgodnie z art. 94, obejmujące ogólnie wszystkie koszty kwalifikowalne lub pewne szczególne ich kategorie, które są jasno określone z góry;
- e) **finansowanie w oparciu o stawki ryczałtowe** zgodnie z art. 94 lub art. 36 ust. 5, obejmujące szczególne kategorie kosztów kwalifikowalnych, które są jasno określone z góry, z zastosowaniem wartości procentowej;
- f) **kombinację form**, o których mowa w lit. a)–e).

TYTUŁ V
WSPARCIE FINANSOWE Z FUNDUSZY

ROZDZIAŁ II

Formy wsparcia ze strony państw członkowskich

Artykuł 52

Formy wsparcia

Państwa członkowskie wykorzystują wkład z Funduszy, aby udzielić beneficjentom wsparcia w formie dotacji, instrumentów finansowych lub nagród lub ich kombinacji.

TYTUŁ V
WSPARCIE FINANSOWE Z FUNDUSZY
ROZDZIAŁ II
Formy wsparcia ze strony państw członkowskich
Sekcja I
Formy dotacji
Artykuł 53
Formy dotacji

1. Dotacje przyznawane beneficjentom przez państwa członkowskie mogą przyjmować dowolną z następujących form:

- a) **refundację kosztów kwalifikowalnych faktycznie poniesionych przez beneficjenta** lub partnera prywatnego w ramach operacji PPP i zapłaconych w okresie wdrażania operacji, wkładów rzeczowych i amortyzacji;
- b) **stawki jednostkowe;**
- c) **kwoty ryczałtowe;**
- d) **finansowanie w oparciu o stawki ryczałtowe;**
- e) **kombinacja form, o których mowa w lit. a)–d),** pod warunkiem że każda z nich obejmuje inne kategorie kosztów lub w przypadku gdy są one stosowane do odrębnych projektów stanowiących część operacji lub do kolejnych faz operacji;
- f) finansowanie niepowiązane z kosztami, pod warunkiem że takie dotacje są pokrywane w drodze refundacji wkładu Unii zgodnie z art. 95.

TYTUŁ V
WSPARCIE FINANSOWE Z FUNDUSZY
ROZDZIAŁ II
Formy wsparcia ze strony państw członkowskich
Sekcja I
Formy dotacji
Artykuł 53
Formy dotacji

2. W przypadku gdy łączny koszt operacji **nie przekracza 200 000 EUR**, wkład przyznany beneficjentowi z EFRR, EFS+, FST, FAMI, FBW i IZGW przyjmuje formę **stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych**, z wyjątkiem operacji, których wsparcie stanowi pomoc państwa. W przypadku stosowania finansowania w oparciu o stawki ryczałtowe jedynie kategorie kosztów, do których stosuje się daną stawkę ryczałtową, mogą być refundowane zgodnie z akapitem pierwszym lit. a).

Na zasadzie odstępstwa od akapitu pierwszego niniejszego ustępu, **instytucja zarządzająca może zgodzić się na wyłączenie niektórych operacji w obszarze badań i innowacji z wymogu określonego w tym akapicie**, pod warunkiem że **komitet monitorujący wyrazi uprzednią zgodę na takie wyłączenie**. Ponadto dodatki i wynagrodzenia wypłacane uczestnikom mogą być refundowane zgodnie z akapitem pierwszym lit. a).

WNIOSEK

-wymóg nie dotyczy projektów objętych pomocą publiczną niebędącą de minimis i projektów: badania i innowacje – jeśli KM wyrazi zgodę

Artykuł 53

Formy dotacji

3. Kwoty dotyczące form dotacji, o których mowa w ust. 1 lit. b), c) i d) [PRZYPIIS MCSS: b) stawki jednostkowe; c) kwoty ryczałtowe; d) finansowanie w oparciu o stawki ryczałtowe], ustala się w jeden z następujących sposobów:

a) za pomocą rzetelnej, sprawiedliwej i weryfikowalnej metody obliczeń w oparciu o:

(i) dane statystyczne, inne obiektywne informacje lub ocenę ekspercką;

(ii) zweryfikowane dane historyczne poszczególnych beneficjentów;

(iii) zastosowanie zwyczajowej praktyki księgowania wydatków przez poszczególnych beneficjentów;

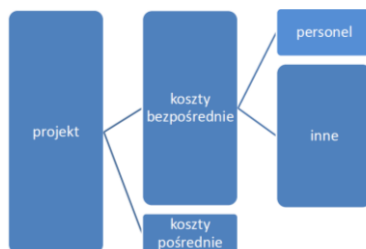
b) projekt budżetu ustalany indywidualnie dla każdego przypadku i uzgadniany ex ante przez podmiot dokonujący wyboru operacji, gdy jej łączny koszt nie przekracza 200 000EUR;

c) zgodnie z zasadami stosowania odpowiednich stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych i stawek ryczałtowych mających zastosowanie w ramach polityk Unii w odniesieniu do podobnego rodzaju operacji;

d) zgodnie z zasadami stosowania odpowiednich stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych i stawek ryczałtowych mających zastosowanie w ramach systemów dotacji finansowanych w całości przez państwo członkowskie w odniesieniu do podobnego rodzaju operacji;

e) stawki ryczałtowe i konkretne metody ustalone z mocy lub na podstawie niniejszego rozporządzenia lub rozporządzeń dotyczących poszczególnych Funduszy.

- koszty bezpośrednie – koszty bezpośrednio powiązane z działaniami w projekcie
- koszty pośrednie – koszty które nie są lub nie mogą być bezpośrednio powiązane z działaniami w projekcie (koszty administracyjne)

STAWKA JEDNOSTKOWA	KWOTA RYCZAŁTOWA	STAWKA RYCZAŁTOWA
<p>Charakterystyczna jednostka</p> <p>np. badanie profilaktyczne np. szkolenie komputerowe, szkolenie językowe np. stawka godzinowa personelu</p> <p>„czynność”</p> <p>„sukcesywnie kawalek po kawalku”</p>	<p>Zapłata, gdy osiągnięty zostanie wskaźnik określony dla danego zadania objętego kwotą ryczałtową.</p> <p>Uzgodniona kwota za wykonanie określonego w projekcie zadania na etapie zatwierdzenia WND</p> <p>IZ/IP uzgadnia z beneficjentem warunki kwalifikowalności kosztów, w szczególności ustala dokumenty, na podstawie których zostanie dokonane rozliczenie projektu, a następnie wskazuje je w umowie</p> <p>„blok działań” „za osiągnięcie zadania” „dokumenty do WOP, dokumenty dostępne na miejscu”</p> <p>1 zadanie - 1 kwota ryczałtowa - min. 1 wskaźnik - dokumenty potwierdzające realizację wskaźnika rozliczenie może następować w etapach, w przypadku niezrealizowania w pełni wskaźników objętych kwotą ryczałtową, dana kwota uznawana jest za niekwalifikowalną (0 lub 1)</p>	<p>„nie ma tu efektu rzeczowego”</p> <p>„sztywne wartości”</p> <p>Np. Koszty pośrednie, określony procent jednej lub kilku kategorii kosztów</p>

STAWKA JEDNOSTKOWA	KWOTA RYCZAŁTOWA	STAWKA RYCZAŁTOWA
<ol style="list-style-type: none"> przebiega w oparciu o osiągnięte wskaźniki i postęp w realizacji projektu, polega na sprawdzeniu czy zrealizowane zostały zadeklarowane działania i osiągnięte wskaźniki określone w umowie, rozliczenie następuje wg przyjętej stawki, w zależności od faktycznej ilości wykonanych usług. 	<ol style="list-style-type: none"> polega na sprawdzeniu czy zrealizowane zostały zadeklarowane działania i osiągnięte wskaźniki określone w umowie, rozliczenie jest uzależnione od zrealizowania działania, jeżeli projekt zakłada realizację poszczególnych etapów działania, które objęte są kilkoma kwotami, rozliczenie może następować w etapach 0 lub 1 - w przypadku niezrealizowania w pełni wskaźników objętych kwotą ryczałtową, dana kwota uznawana jest za niekwalifikowalną. 	<ol style="list-style-type: none"> polega na sprawdzeniu czy prawidłowo zastosowano określoną wysokość stawki, czy prawidłowo wskazano kwotę będącą podstawą wyliczeń

Uprozczone metody rozliczania

BLOKI DANYCH

ZARZĄDZANIE WNIOSKIEM

REALIZACJA PROJEKTU

Razem uproszczona metoda rozliczania

Wydutki ogółem	Wydutki kwalifikowalne	Dofinansowanie
86,10	70,00	59,50

Razem Koszty pośrednie

Wydutki ogółem	Wydutki kwalifikowalne	Dofinansowanie
86,10	70,00	59,50

Koszty pośrednie

Wydutki ogółem	Wydutki kwalifikowalne	Dofinansowanie
86,10	70,00	59,50

Lp.	Rodzaj ryczałtu	Nazwa ryczałtu	Wydutki kwalifikowane
1	Stawka ryczałtowa	Koszty pośrednie - 7% od kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich	70,00

UPROSZCZENIA W PROJEKIE ROZLICZANYM KWOTAMI RYCZAŁTOWYMI

- ☺ nie ma zastosowania **zasada faktycznego poniesienia wydatku**,
- ☺ nie ma obowiązku **gromadzenia ani opisywania dokumentów księgowych na potrzeby projektu** (rozliczana jest kwota ryczałtowa, a nie poszczególne wydatki),
- ☺ nie ma obowiązku prowadzenia **wyodrębnionego rachunku** bankowego projektu,
- ☺ nie ma obowiązku przesyłania w CST2021 zakładki *Baza personelu*,
- ☺ nie ma obowiązku przesyłania w CST2021 zakładki *Zamówienia publiczne*,
- ☺ nie mają zastosowania **procedury dot. zamówień udzielanych** w ramach projektów

Koszty pośrednie

Podrozdział 3.12. Koszty pośrednie

- 1) Koszty pośrednie projektu są kwalifikowalne, chyba że co innego stanowią program, SZOP, wytyczne, regulamin wyboru projektów lub umowa o dofinansowanie projektu.
- 2) Katalog kosztów pośrednich projektu **EFRR/FS/FST** definiuje właściwa IZ. Katalog ten obejmuje w szczególności:
- 3) Koszty pośrednie **projektu EFS+** stanowią następujące koszty administracyjne związane z techniczną obsługą realizacji projektu:
  - a) koszty **koordynatora lub kierownika** projektu oraz innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym koszty wynagrodzenia tych osób, wyposażenia ich stanowiska pracy, ich przejazdów, delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby,
  - b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki),
  - c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym ta dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki,
  - d) koszty obsługi księgowej (wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biuro rachunkowemu),
  - e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu,
  - f) wydatki związane z otworzeniem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku płatniczym lub odrębnego rachunku płatniczego,
  - g) działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych, utworzenie i prowadzenie strony internetowej o projekcie, oznakowanie projektu, plakaty, ulotki, itp.), z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 50 ust. 1 lit. e rozporządzenia ogólnego,

Artykuł 50 Obowiązki beneficjentów

1. Beneficjenci i podmioty wdrażające instrumenty finansowe podają informację o wsparciu operacji z Funduszy, w tym o zasobach ponownie wykorzystanych zgodnie z art. 62, poprzez:
- zamieszczenie na oficjalnej stronie internetowej beneficjenta, jeżeli taka strona istnieje, lub na jego stronach mediów społecznościowych, krótkiego – stosownie do poziomu wsparcia – opisu operacji, w tym jej celów i rezultatów, z podkreśleniem faktu otrzymania wsparcia finansowego z Unii;
  - zamieszczenie w widoczny sposób informacji z podkreśleniem faktu otrzymania wsparcia z Unii w dokumentach i materiałach związanych z komunikacją dotyczących wdrażania operacji, przeznaczonych dla opinii publicznej lub uczestników;
  - umieszczenie trwałych tablic informacyjnych lub tablic pamiątkowych w sposób wyraźnie widoczny dla społeczeństwa, które przedstawiają symbol Unii zgodnie z parametrami technicznymi określonymi w załączniku IX, niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji operacji obejmujących inwestycje rzeczowe lub zainstalowaniu zakupionego sprzętu, w odniesieniu do:
    - wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności operacji, których łączny koszt przekracza 500 000EUR;
    - wspieranych z EFS+, FST, EFMRA, FAMI, FBW lub IZGW operacji, których łączny koszt przekracza 100 000EUR;
  - w przypadku operacji niewchodzących w zakres lit. c) – umieszczenie w miejscu dobrze widocznym dla ogółu co najmniej jednego plakatu o wymiarze minimum A3 lub podobnej wielkości elektronicznego wyświetlacza, na których znajdują się informacje o operacji z podkreśleniem faktu otrzymania wsparcia z Funduszy; w przypadku gdy beneficjent jest osobą fizyczną, zapewnia on w miarę możliwości dostępność stosownych informacji, z podkreśleniem faktu otrzymania wsparcia z Funduszy, w miejscu widocznym dla ogółu lub za pośrednictwem elektronicznego wyświetlacza.

e) w przypadku operacji o znaczeniu strategicznym i operacji, których łączny koszt przekracza 10 000 000EUR, zorganizowanie wydarzenia informacyjnego lub działań komunikacyjnych, stosownie do sytuacji, oraz włączenie w te działania Komisji i odpowiedzialnej instytucji zarządzającej w odpowiednim terminie.

Uwaga – nowość wynikająca z art. 50 ust. 3

- Zgodnie z zapisami art. 50 ust. 3 rozporządzenia ogólnego instytucja zarządzająca stosuje środki polegające na **anulowaniu do 3% wsparcia z funduszy na operację**, stosując zasadę proporcjonalności, w sytuacji gdy beneficjent **nie wypełnia obowiązków wynikających z art. 47 (stosowanie symbolu Unii) lub przewidzianych w art. 50 ust. 1 i 2 i w przypadku, gdy nie podjął działań zaradczych.**

- h) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - d,
- i) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za sprzątnięcie, ochronę, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu,
- j) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu,
- k) koszty biurowe związane z obsługą administracyjną projektu (np. zakup materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych, koszty usług powielania dokumentów),
- l) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy,
- m) koszty ubezpieczeń majątkowych.

- 4) Koszty pośrednie projektu **EFRR/FS/FST są rozliczane za pomocą uproszczonych metod rozliczania wydatków**, o których mowa w podrozdziale 3.10, w szczególności za pomocą stawek ryczałtowych określonych w art. 54 rozporządzenia ogólnego.
- 5) **Koszty pośrednie projektu EFS+ są rozliczane wyłącznie z wykorzystaniem następujących stawek ryczałtowych:**
  - a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich¹² do 830 tys. PLN włącznie,
  - b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich¹³ powyżej 830 tys. PLN do 1 740 tys. PLN włącznie,
  - c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich¹⁴ powyżej 1 740 tys. PLN do 4 550 tys. PLN włącznie,
  - d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich¹⁵ przekraczającej 4 550 tys. PLN, przy czym w przypadku instrumentów finansowych, pomocy technicznej oraz projektów realizowanych w ramach mechanizmu RLKS powyższe stawki nie mają zastosowania. Jeśli rozliczanie kosztów pośrednich w takich projektach jest zasadne, IZ określa w regulaminie wyboru projektów sposób rozliczania kosztów pośrednich zgodnie z przepisami rozporządzenia ogólnego.

6) **Niedopuszczalna jest sytuacja**, w której koszty pośrednie zostaną rozliczone w ramach kosztów bezpośrednich. Właściwa instytucja dokonująca oceny kwalifikowalności na etapie wyboru projektu weryfikuje, czy w ramach zadań obejmujących koszty bezpośrednie nie zostały wykazane koszty, które stanowią koszty pośrednie. Dodatkowo, na etapie realizacji projektu właściwa instytucja zatwierdzająca wniosek beneficjenta o płatność weryfikuje, czy w zestawieniu poniesionych kosztów bezpośrednich załączanym do wniosku beneficjenta o płatność nie zostały wykazane koszty pośrednie. Koszty pośrednie rozliczone w ramach kosztów bezpośrednich są niekwalifikowalne.

7) **W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane wydatki objęte cross-financingiem.**

8) W ramach kosztów pośrednich rozliczanych za pomocą stawki ryczałtowej wkład własny uznaje się za wkład pieniężny.

9) Podstawa wyliczenia kosztów pośrednich rozliczanych stawką ryczałtową ulega pomniejszeniu (poprzez pomniejszenie kwoty kosztów bezpośrednich) o kwotę stawek jednostkowych i kwot ryczałtowych, jeśli uwzględniają koszty pośrednie.

10) Do personelu projektu, którego koszt zaangażowania rozliczany jest w ramach kosztów pośrednich projektu, nie ma zastosowania podrozdział 3.8, z wyjątkiem pkt 13.

11) Właściwa instytucja będąca stroną umowy może obniżyć stawkę ryczałtową kosztów pośrednich w przypadku rażącego naruszenia przez beneficjenta postanowień umowy o dofinansowanie projektu w zakresie zarządzania projektem EFS+.

Uczestnicy projektów EFS+

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I
RADY (UE) 2021/1057
z dnia 24 czerwca 2021 r.
ustanawiające **Europejski Fundusz Społeczny Plus**
(EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr
1296/2013

1) W ramach projektu EFS+ **wsparcie udzielane jest uczestnikom projektu lub podmiotom** określonym we wniosku o dofinansowanie projektu, **spełniającym warunki kwalifikowalności**, o których mowa w pkt 2.

2) **Warunkiem kwalifikowalności uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie jest:**

a) **spełnienie przez niego kryteriów kwalifikowalności** uprawniających do udziału w projekcie, co jest potwierdzone **właściwym dokumentem, w szczególności zaświadczeniem** lub innym dokumentem **wystawionym przez właściwy podmiot**, albo **oświadczeniem uczestnika projektu** lub podmiotu otrzymującego wsparcie, **jeżeli kryterium kwalifikowalności nie może zostać potwierdzone dokumentem** wystawionym przez właściwy podmiot, z zastrzeżeniem pkt 3-5,

Oraz

b) **uzyskanie danych o uczestniku projektu**, o których mowa w **załączniku nr 1** do rozporządzenia EFS+, tj. m.in. płeć, status na rynku pracy, wiek, wykształcenie, lub danych uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie potrzebnych do monitorowania wskaźników kluczowych 18 (PRZYPIŚC 18 18 Szczegółowe informacje dotyczące pomiaru wskaźników dotyczących uczestników projektów i podmiotów ujęte są w Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027) oraz przeprowadzenia ewaluacji, **oraz zobowiązanie uczestnika projektu do przekazania informacji na temat jego sytuacji po opuszczeniu projektu.**

3) W projektach, w których warunkiem kwalifikowalności uczestnika projektu jest **status osoby bezrobotnej lub biernej zawodowo**, dokumentem, o którym mowa w pkt 2 lit. a, jest **zaświadczenie z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)** lub **potwierdzenie wygenerowane z Platformy Usług Elektronicznych ZUS**, potwierdzające status tych osób jako osób bezrobotnych lub biernych zawodowo w dniu jego wydania (zaświadczenie/potwierdzenie obejmuje np. **brak tytułu do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne** w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej; o zaświadczenie z ZUS można ubiegać się składając np. **wniosek na druku US-7 lub poprzez Platformę Usług Elektronicznych ZUS**).

W przypadku **osób bezrobotnych** zarejestrowanych w **powiatowym urzędzie pracy (PUP)**, dokumentem tym może być **również zaświadczenie z PUP** o posiadaniu statusu osoby bezrobotnej w dniu jego wydania. Zaświadczenia, o których mowa w zdaniu pierwszym i drugim, uznaje się za ważne **przez okres 30 dni od dnia ich wydania**. **Rozpoczęcie wsparcia przez uczestnika projektu, którego kwalifikowalność została potwierdzona zaświadczeniem, powinno nastąpić nie później niż 30 dni od dnia wystawienia zaświadczenia.**

4) **Uczestnik projektu nie składa zaświadczenia**, o którym mowa pkt 3, jeżeli **beneficjent posiada dostęp do danych w systemie teleinformatycznym ZUS lub PUP** niezbędnych do potwierdzenia jego kwalifikowalności. Beneficjent samodzielnie przeprowadza weryfikację kwalifikowalności uczestnika projektu, **co dokumentuje w postaci elektronicznej, np. wydrukami (do pliku) z systemu teleinformatycznego.**

5) Właściwa instytucja będąca stroną umowy w regulaminie wyboru projektów określa rodzaj dokumentu potwierdzającego spełnienie przez uczestnika projektu lub podmiot otrzymujący wsparcie danego kryterium kwalifikowalności uprawniającego do udziału w projekcie.

6) Co do zasady, kwalifikowalność uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie jest potwierdzana **bezpośrednio przed udzieleniem mu pierwszej formy wsparcia** w ramach projektu, przy czym jeżeli charakter wsparcia uzasadnia **prowadzenie rekrutacji na wcześniejszym** etapie realizacji projektu – kwalifikowalność uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie **potwierdzana może być na etapie rekrutacji do projektu**. Właściwa instytucja będąca stroną umowy może określić w regulaminie wyboru projektów maksymalny termin (liczony w dniach od dnia potwierdzenia kwalifikowalności uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie do dnia udzielenia mu pierwszej formy wsparcia), w którym **powinno nastąpić potwierdzenie kwalifikowalności uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie**.

7) Potwierdzanie spełnienia kryteriów kwalifikowalności uprawniających do udziału w projekcie jest przeprowadzane w **sposób gwarantujący wiarygodność danych**.

8) Przystępując do projektu uczestnik projektu musi potwierdzić **zapoznanie się z informacjami wynikającymi z art. 13 i art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE**.

W przypadku uczestnika projektu nieposiadającego zdolności do czynności prawnych, fakt zapoznania się z powyższymi informacjami **potwierdza jego opiekun prawny**.

Sposób udokumentowania zapoznania się z powyższymi informacjami musi pozwalać na zachowanie ścieżki audytu.

Zamówienia w ramach projektu

Co już znamy z poprzednich lat?
Co nowego w nowej zasadzie konkurencyjności?

- Z jakim beneficjentem mamy do czynienia? Publicznym, czy prywatnym?
- Jaki akt prawny będzie stosował? Ustawę PZP czy wytyczne?
- Kiedy, jaka procedura?
- Jak poznać wartość swojego zamówienia?
- Regulamin wewnętrzny, brak rozeznania rynku, a zasada konkurencyjności

Obszerna regulacja dot. Zasady Konkurencyjności w Wytycznych

Podrozdział 3.2. Zasada konkurencyjności	30
Sekcja 3.2.1. Wyłączenia	31
Sekcja 3.2.2. Postępowanie o udzielenie zamówienia.....	34
Sekcja 3.2.3. Ogłoszenia	41
Sekcja 3.2.4. Umowa w sprawie zamówienia	43

- Zrezygnowano z Rozeznania Rynku,
- Rozszerzono zapisy dot. wyłączeń/wyjątków,
- Uszczegółowiono sekcję WARUNKI UDZIAŁU,
- Wprowadzono badanie Rażąco Niskiej Ceny,
- Wprowadzono obowiązkowe elektroniczne składanie ofert jako jedyny sposób składania ofert,
- Wprowadzono komunikację elektroniczną, podano wyjątki od elektroniczacji,
- Szerzej opisano zagadnienia dot. konfliktu interesów,
- Wytyczne nie wskazują już wagi kryterium CENA,
- Wskazano progi unijne do terminu 30 dniowego składania ofert

Szacowanie wartości zamówienia

Sekcja 3.2.2. Postępowanie o udzielenie zamówienia

1) Podstawą obliczenia szacunkowej wartości zamówienia w ramach projektu jest całkowite szacunkowe wynagrodzenie wykonawcy, bez podatku od towarów i usług, ustalone z należytą starannością. Szacowanie jest dokumentowane w sposób zapewniający właściwą ścieżkę audytu (np. w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu lub w notatce z szacowania).

2) Podmioty będące zamawiającymi w rozumieniu Pzp w pierwszej kolejności dokonują szacowania wartości zamówienia zgodnie z przepisami tej ustawy, natomiast po stwierdzeniu, że szacunkowa wartość zamówienia ustalona na podstawie Pzp nie przekracza wartości, od której istnieje obowiązek stosowania Pzp, ustalają wartość zamówienia w ramach projektu.

3) Wyboru metody wykorzystywanej do obliczania szacunkowej wartości zamówienia nie można dokonywać z zamiarem wyłączenia zamówienia z zakresu stosowania zasady konkurencyjności. Zabronione jest zaniżanie wartości szacunkowej zamówienia lub jego podział skutkujący zaniżeniem jego wartości szacunkowej.

Szacowanie wartości zamówienia

4) Obliczając szacunkową wartość zamówienia należy wziąć pod uwagę konieczność łącznego spełnienia trzech przesłanek (tożsamości):

- a) usługi, dostawy oraz roboty budowlane są tożsame rodzajowo lub funkcjonalnie (**tożsamość przedmiotowa**), przy czym tożsamość rodzajowa dostaw obejmuje dostawy podobne,
  - b) możliwe jest udzielenie zamówienia w tym samym czasie (**tożsamość czasowa**) (6),
  - c) możliwe jest wykonanie zamówienia przez jednego wykonawcę (**tożsamość podmiotowa**).
- Tożsamości należy rozumieć zgodnie z wykładnią przepisów Pzp dotyczących szacowania wartości zamówienia.

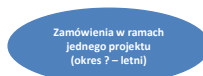
5) W przypadku udzielania zamówienia w częściach z określonych względów ekonomicznych, organizacyjnych, celowościowych – wartość zamówienia ustala się jako łączną wartość poszczególnych jego części. W przypadku, gdy łączna wartość części przekracza próg określony w sekcji 3.2.1 pkt 1 lit. a, zasadę konkurencyjności stosuje się do udzielenia każdej części zamówienia.

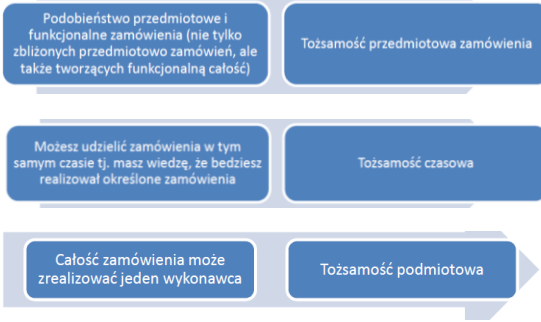
PRZYPIS 6: W przypadku projektów dotyczących organizacji misji gospodarczych i targów wartość zamówienia na usługi hotelowe lub dostawę biletów lotniczych można szacować odrębnie dla każdego wydarzenia, o ile uzasadnia to charakter tych projektów.

Ustalanie wartości zamówienia przez zamawiających w rozumieniu PZP

Ustalanie wartości zamówienia przez podmiot, który nie jest zamawiającym w rozumieniu Pzp
Ustalanie wartości zamówienia przez podmiot, który jest zamawiającym w rozumieniu PZP ale wartość zamówienia nie przekracza kwoty 130 000 zł.

Ministerstwo Inwestycji i
Rozwoju, Zarządzana udziałem w
ramach Krajowego
Podjęć i wdrożeń
beneficjentów programów polityki
wzrostu 2020

<https://bazakonkurencyjnosci.funduszeuropejskie.gov.pl/>

Baza Konkurencyjności

Informacja dla ogłoszeniodawców perspektywy 2021-27:

Uwaga! Przypominamy że zgodnie z pkt. 3) Sekcji 5.2.3. Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, dla zamówień udzielanych w projektach perspektywy 2021-2027, wszystkie oferty powinny być składane za pośrednictwem aplikacji BK2021. Komunikacja między zamawiającym a oferentem (czyli odpowiedzialność) również musi odbywać się za pośrednictwem aplikacji BK2021.

Wpisz, czego szukasz

Na przykład: roboty budowlane, dostawa komputera, szkolenie pracowników

DODAJ OGŁOSZENIE

Wymaga logowania

WYSZUKAJ OGŁOSZENIE

Informacje o Bazie Konkurencyjności

To jest aktualna wersja Bazy Konkurencyjności. Można tu zalogować konto, publikować ogłoszenia i składać oferty. Ogłoszenia ze starej wersji Bazy Konkurencyjności są dostępne pod jej archiwalnym adresem.

Baza Konkurencyjności to internetowa baza ofert zawierająca ogłoszenia beneficjentów. Wbudowana wyszukiwarka ogłoszeń pozwala w szybki i łatwy sposób odnaleźć zapotrzebowane oferty zamieszczone przez beneficjentów. Publikacja ogłoszeń beneficjentów jest warunkiem spełnienia tzw. zasady konkurencyjności. Zasada konkurencyjności odnosi się do beneficjentów korzystających z Europejskiego Funduszu Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i jest regulowana na poziomie wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków. Internetowa baza ofert pozwala w jednym miejscu zgromadzić zamówienia składane przez beneficjentów wiodących.

W przypadku pytań lub wątpliwości, zachęcamy do kontaktu ze wsparciem technicznym.

Nowy system CST2021/SL2021 oraz SM EFS

W skład CST2021 wchodzi:

- **SZT2021** (wspólna bramka logowania dla aplikacji)
- **Administracja**, w tym eSZOP (dostęp, słowniki, dane)
- **WOD2021** (przygotowanie wzoru wniosku, zarządzanie naborem, w tym ogłoszenie naboru, przygotowanie i złożenie wniosku o dofinansowanie, zarejestrowanie przebiegu oceny wniosku, automatyczne przekazanie danych zawartych we wniosku do SL2021)
- **SL2021** (bieżący proces zarządzania, monitorowania i oceny programów, zachowanie odpowiedniego śladu audytowego, umożliwienie Beneficjentom rozliczania realizowanych przez nich projektów)
- **BK2021** (aplikacja wspierająca realizację zasady konkurencyjności)
- **e-Kontrola** (informatyzacja obszaru prowadzenia kontroli projektów, zarządzanie procesami kontroli oraz prowadzenie i dokumentowanie kontroli)
- **SR2021** (umożliwienie instytucjom zarządzającym przekazywania Komisji wiarygodnych zbiorczych danych dotyczących liczby wybranych operacji, ich kosztów, wskaźników produktu i rezultatu, w wymaganym podziale, samodzielne uruchamianie, tworzenie oraz zapisywanie raportów)
- **SKANER** (dostęp do danych umożliwiających weryfikację informacji o podmiotach i osobach na podstawie danych z rejestrów publicznych i Centralnego systemu teleinformatycznego),
- **Kontrola Krzyżowa** (łączy dokumenty rozliczeniowe deklarowane w dowolnym programie Polityki Spójności w grupy faktur skorelowanych, które podlegają weryfikacji zgodnie z kompetencją instytucjonalną),
- **System Monitorowania EFS** (wsparcie bieżącego procesu monitorowania udzielanych wsparć i zgromadzenie danych niezbędnych do wyliczenia osiągniętych wskaźników, wsparcie bieżącego procesu oceny kwalifikowalności programów w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego „Plus”)

Logowanie

Login

Hasło

[Pozostałem bezsilny](#)

[Zarejestruj się](#)

Projekt współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Europejskiego oraz Programu Pomoc Techniczna 2014-2020

Dostęp do aplikacji Centralnego systemu teleinformatycznego, CST2021

CST2021 <https://sso.cst2021.gov.pl/>

SM EFS <https://sm.efs.gov.pl/>

<https://instrukcje.cst2021.gov.pl/>

Źródła:

Akty prawne

Uprozczone metody rozliczania wydatków (SCOs) 2021-2027, 14.04.2021, MFIPR

Wytyczne dotyczące form kosztów uproszczonych, KE

<https://wuplodz.praca.gov.pl/web/funduszeue/>

<https://wuplodz.praca.gov.pl/web/rpo-wl/>

<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony>

[https:// ec.europa.eu](https://ec.europa.eu)

<https://stat.gov.pl>

<https://www.youtube.com/c/MinisterstwoFunduszyiPolitykiRegionalnej>

<https://www.europarl.europa.eu>

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/>

<https://siecotwartychinnowacji.pl/>

Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-27.

Komentarz Redakcja naukowa: Maciej Perkowski, Rafał Poźdźik

KOMENTARZ DO ROZPORZĄDZEŃ UE DLA POLITYKI SPÓJNOŚCI NA LATA 2021-2027, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

**Dziękuję za uwagę
Powodzenia**

Mirosław Ciotek
miroslaw@inkubatorprogress.pl

*Szkolenie współfinansowane przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020*